

Toruń, 25 sierpnia 2021 roku

mgr Jarosław Krasnodębski
Wydział Nauk Historycznych
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Streszczenie pracy doktorskiej pt. „Polskie życie kulturalne Stanisławowa w latach 1919-1939”

Stanisławów był jednym z najważniejszych miast polskich Kresów Wschodnich. Został założony przez Jędrzeja Potockiego w 1661 roku, jako twierdza, strzegąca południowych bram Rzeczypospolitej. W jego historii można wyróżnić trzy najważniejsze okresy ukazujące polskie dziedzictwo kulturalne: Rzeczypospolitej Obojga Narodów (1661-1772), zaboru austriackiego i rządów Zachodnio-Ukraińskiej Republiki Ludowej (1772-1919) oraz II Rzeczypospolitej (1919-1939). W pracy dokonano analizy polskiego życia kulturalnego w Stanisławowie w okresie międzywojennym.

W tym czasie Polacy stanowili 37% (22 tys.) z ogółu mieszkańców. Pod względem liczebności zajmowali drugie miejsce w strukturze narodowościowej Stanisławowa, który zamieszkiwany był również przez Żydów, Ukraińców, Niemców oraz przedstawicieli innych narodowości.

W pracy podjęto się badań nad polskim życiem kulturalnym w następujących obszarach: prasa, teatr, muzyka, nauka, sztuka i rozrywka. Ramy czasowe dysertacji obejmują okres istnienia państwowości polskiej w Stanisławowie, od 25 maja 1919 roku, gdy władzę w mieście przejęli Polacy, aż do wybuchu II wojny światowej 1 września i zajęcia Stanisławowa przez Armię Czerwoną 19 września 1939 roku. Podczas pisania pracy starano się opisać każdy z przytoczonych wyżej obszarów polskiego życia kulturalnego oraz odpowiedzieć na pytania: kto angażował się w jego rozwój, jaki był do niego stosunek władz samorządowych, na czym polegały trudności w rozwoju, co było najważniejszym osiągnięciem Polaków oraz które z obszarów dotknął kryzys, a które spotkały się z największym zainteresowaniem.

W tym celu pozyskano materiały źródłowe z 13 archiwów i 6 bibliotek oraz 3 muzeów i 7 osób prywatnych. Dokonano także analizy ponad 70 tytułów prasowych wydawanych w języku polskim oraz wielu prac polskich i ukraińskich badaczy dotyczących omawianych obszarów kulturalnych w odniesieniu do Stanisławowa oraz o szerszym znaczeniu regionalnym

bądź ogólnopolskim oraz sięgnięto do opracowań naukowych omawiających różne aspekty życia społeczno-ekonomicznego, oświatowego i garnizonu wojskowego Stanisławowa. Istotne dla prowadzonych badań okazały się dokumenty życia społecznego, jak sprawozdania, katalogi z wystaw, statuty i jednodniówki.

Praca składa się z sześciu rozdziałów. Pierwszy z nich ma charakter wprowadzający i dotyczy najważniejszych zagadnień związanych z okresem dwudziestolecia międzywojennego w Stanisławowie. Drugi rozdział dotyczy polskiej prasy. Dokonano jej charakterystyki i przeglądu polskiej prasy społeczno-politycznej spełniającej rolę prasy kulturalnej w Stanisławowie. Trzeci rozdział ukazuje polską scenę dramatyczną i muzyczną w różnych kontekstach jej działalności. Czwarty rozdział traktuje o rozwoju nauki polskiej w Stanisławowie. W piątym rozdziale ukazano zagadnienia związane ze sztuką polską, zaś ostatni, ósmy, dotyczy różnych form rozrywki. Praca została uzupełniona o dziesięć aneksów powstałych w oparciu o źródła archiwalne i polską prasę.

Jerzy
Kwamadebski

Jarosław Krasnodębski
Faculty of History
Nicolaus Copernicus University in Toruń

Summary of the doctoral dissertation entitled "Polish cultural life of Stanisławów in the years 1919-1939"

Stanisławów was one of the most important cities in the Polish history of Eastern Borderlands. The city was founded by Jędrzej Potocki in 1661 as a fortress guarding the southern borders of the Polish-Lithuanian Commonwealth. In the history of Stanisławów there are three the most important periods showing Polish heritage: the Polish-Lithuanian Commonwealth (1661-1772), the Austrian Partition and the rule of the West-Ukrainian People's Republic (1772-1919), and the Second Polish Republic (1919-1939). The work analyses Polish cultural life in Stanisławów in years 1919-1939.

During this period, Poles counted 22,000 (37%) of the total population. They were the second largest social group in Stanisławów, which was also inhabited by Jews, Ukrainians, Germans and representatives of other nationalities.

The doctoral dissertation includes research of Polish cultural life, in the following areas: press, theater, music, science, art and entertainment. The dissertation is limited to years 1919-1939, from May 25th, 1919, when Poles had taken the power in the city, until the outbreak of World War II on September 1st and the occupation of Stanisławów by the Red Army on September 19th, 1939. This study explores each of the above-mentioned areas of Polish cultural life and what is more it provides an answer to a number of questions: who was involved in development of the city, what was the attitude of state authorities towards it, what were the difficulties in development, what was the most important achievement of Poles, which areas of it were affected by the crisis, and which met with the greatest interest.

To answer these questions, source materials were obtained from 13 archives and 6 libraries, as well as 3 museums and 7 private individuals. Among the analysed and studied materials there are over 70 newspapers published in Polish and many works by Ukrainian and Polish researchers on the discussed cultural as well as works on various aspects of socio-economic life, educational life and a military life in Stanisławów. While writing the dissertation

also the author reached for documents of social life, such as reports, catalogs of exhibitions, statutes and one-day papers.

The work is divided into six parts. The first chapter is an introductory and concerns the most important issues related to the interwar period in Stanisławów. The second chapter focuses on the Polish press. The third chapter shows the Polish dramatic and musical scene in its various aspects. The fourth chapter deals with the development of Polish science in Stanisławów. Polish art is discussed in the fifth chapter while the last, the eighth chapter focuses on various forms of entertainment. The study also includes ten annexes based on archival sources and the Polish press.

Jerostaw
Kwasnobycki